

Til Finansdepartementet
Sendt som e-post den 31 oktober 2008

Oslo 30 oktober 2008

Høring Tiltak for å bedre konkurransen i markedet for fripoliser og pensjonskapitalbevis

Denne uttalelsen er avgitt av Gabler & Partners AS. Vi mottar ikke betaling eller andre former for kompensasjon fra noen for å fremsette disse synspunktene. Gabler & Partners AS er et administrasjons og rådgivningsselskap for private og kommunale pensjonskasser.

Departementet legger frem et høringsnotat om tiltak for å bedre konkurransen i markedet for fripoliser. Våre kommentarer er som følger

1. HØRING: TILTAK FOR Å BEDRE KONKURRANSEN I MARKEDET FOR FRIPOLISER OG PENSJONSKAPITALBEVIS

Vi viser til Finansdepartementets høring av 1ste juli 2008 om forslag til tiltak for å bedre konkurransen i markedet for fripoliser og pensjonskapitalbevis.

1.1 Manglende åpenhet om fripolisemarkedet

Fripolisemarkedet er ikke et klart definert marked. Tilsynsmessig er markedet "kollektiv pensjon" og da blandes arbeidsgiverbeslutninger og individuelle fripolisebeslutninger i en konsesjonsmessig gruppe. Segmentrapportering fra livselskapene er også uklar; er det bedriftsmarked eller et privatmarked?

Det er lite offentlig tilgjengelig informasjon om størrelsen og markedsandeler på fripolisemarkedet. Det eksisterer ikke opplysninger om veksten i markedet, årlig tilgang av ny kapital, årlig flyttet avgang eller de resultater bransjen har gitt. Kredittilsynets utkast til høringsnotat fra 29.10.2007 inneholdt ingen relevant tallmessig analyse av markedet. Kredittilsynet anslo markedet til ca 70.000 mill i forvaltning. Rapportering fra Storebrand og Vital i kvartalsrapportering pr 30.9.2008 viser hhv. 49.500mill og 45.000mill, og dermed at disse to selskapene har til sammen ca 100.000 mill. Kredittilsynets tall kan ha vært misvisende.

Da det ikke er tilgjengelig statistikk, vil det være vanskelig å følge opp effekten av de tiltak en setter i verk. Hva betyr det egentlig å øke konkurransen i fripolisemarkedet? Skal omløpshastigheten heves fra 50 år til 25 år? Skal markedsandelene mellom livselskapene være mindre monopolistiske?

Det er således vårt inntrykk fripolisemarkedet må analyseres langt bedre enn det som ligger til grunn for de fremlagte tiltak. Finansdepartementet bør nå medvirke til at det blir lagt frem en adekvat tallmessig og konkurransefaglig analyse av fripolisemarkedet.

1.2 Informasjon ved utstedelse av fripoliser

Arbeidsgiver bestemmer hvilket livselskap som skal forvalte den kollektive pensjonsordningen. Fripoliser utgår fra kollektive ordninger, og blir automatisk plassert i

samme livselskap. Arbeidstager har deretter retten til å flytte til det livselskap hun ønsker.

Det er foreslått at det ved utstedelse av fripolise klart skal fremgå at en fripolise kan flyttes.

Dette er en informasjon som er viktig. Det er arbeidsgiver som valgte livselskap og fripoliseeieren bør selv fatte selvstendige valg. Vi støtter forslaget.

1.3 Utstedelse av fripoliser som egen avtale

Det er foreslått at arbeidsgiver skal kunne beslutte at fripoliser fra den kollektive pensjonsordningen skal kunne plasseres i et annet livselskap.

Konkurransen i fripolisemarkedet, målt som omløpshastighet, øker pr definisjon ikke, da den enkelte fripoliseeier fortsatt må ta en flyttebeslutning. Konkurransen mellom livselskap i kollektivmarkedet kan øke, og markedsandeler jevnes ut marginalt ved at små selskap som Silver, Sparebank1 Liv og Nordea Liv kan opparbeide seg en spesiell portefølje.

Forslaget er ikke utredet godt nok, da for eksempel problemstilling som vedrører flytting av kursreserver, ikke er vurdert.

Vi er av den oppfatning at tiltakets effekt i fripolisemarkedet er uvesentlig og helt klart ikke vil stå i forhold til de kostnader dette vil medføre arbeidsgivere eller livselskap. Tiltaket kan marginalt øke konkurransen mellom livselskap, men det øker ikke konkurransen i fripolisemarkedet.

1.4 Informasjon om priser på fripoliser

Vi mener at viktige tiltak for å bedre konkurransen i markedet bør starte med tiltak som direkte hjelper forbrukeren. For å kunne gjøre fornuftige valg må fripoliseieren ha tilgang på informasjon slik at hun har en mulighet til å vurdere og til å rangere livselskapene. I den forbindelse er det tre viktige forhold, nemlig hvilke ytelser fripoliseeieren har i dag og hvilke ytelser konkurrenten tilbyr, hvilke kostnader som påløper, og hvilken kapitalforvaltningsstrategi fripoliseeieren forvente i dagens livselskap og hos konkurrenten.

Pr oktober 2008 er det ingen livselskap som har offentliggjort sine tilbud om fripoliseytelser og kostnader. En fripoliseeier får kun tak i ytelser og kostnader, dersom hun setter i gang en tidkrevende papirbasert tilbudsprosess. Når det gjelder å få innsyn i ytelser, kostnader og kapitalforvaltning, så kunne livselskapene pålegges å offentliggjøre dette på sin hjemmeside eller gi informasjon til www.finansportalen.no. En fripolise-priskalkulator er en banal og enkel applikasjon og er ikke vanskelig å implementere.

Informasjon om kapitalforvaltning kan virke som et enkelt tiltak. Men en må imidlertid være varsom på dette området da et livselskap ikke er underlagt MiFiD, og således kan legge frem opplysninger som er mer egnet til å villed enn å rettlegde. Et livselskap kan for eksempel påstå at de "har mer aksjer" enn andre. Dette er en påstand som aldri kan kontrolleres av fripoliseeieren, og fripoliseeieren kan således bli villedet. En mulighet er å pålegge livselskapet å legge frem forvaltningsinformasjon om den kollektivporteføljen som er relevant for fripoliseeieren, på en slik måte som gjøres i norske verdipapirfond (kombinasjonsfond). Kredittilsynet kan utforme nærmere regler om det.

1.5 Rapportering av oppnådd avkastning

Finansdepartementet foreslår at informasjonen i kontoutskrifter skal endres ved at livselskapene skal oppgi hva resultatet kunne ha vært dersom avkastningen hadde vært 3%, 4%, eller 5%. Vi finner at dette forslaget meningsløst.

Problemet med kontoutskrift er ikke innholdet, men det faktum at kontoutskriften ikke sendes ut i rimelig tid. Dagens frist er 5 måneder. Dersom vi tar som eksempel de ekstreme finansmarkedene i september og oktober 2008, så får en fripoliseeier først relevant informasjon om dette i juni 2009. Noen markedsdeltagere tilbakeholder informasjon om fripolisenes avkastning.¹ Det kan være en god markedsstrategi å ikke fortelle om realiserte resultat, ”fordi kunden ikke forstår det” eller ”dersom vi hadde fortalt, ville det lede til en kundeflukt”.

Vi anser at tidsriktig og relevant informasjon er det beste middel for å få et flyttemarked til å fungere. En fripoliseeier burde kunne forvente en rapportering som er bedre tilpasset moderne finansmarkeder. Et livselskap burde pålegges å offentliggjøre avkastning (for eksempel den såkalte kapitalavkastning II) ved hver månedsslutt innen 7 virkedager på sin egen webside og i den del av dagspressen som leverer annen fondsinformasjon. Dette hadde gitt oppmerksomhet.

I tillegg bør kvartalsrapporter og årsregnskap gi fyllestgjørende innsikt i kapitalforvaltningen. Igjen kan fondselskapenes rapportering ansees som et forbilde. Kvartalsrapportering og årsrapportering bør følge innen 30 dager etter månedsslutt.

1.6 Oppgjør av fripoliser mellom livselskap

Det er avdekket at livselskap systematisk ikke gjør opp flytting innen lovens ”frist”. Finansdepartementet foreslår at ”lov om renter ved forsinket betaling” skal gjelde.

Vi finner det i utgangspunktet uakseptabelt at en finansinstitusjon ikke gjør opp sine forpliktelser senest på den dagen de forfaller. Det brukes som unnskyldning i dag at en saksbehandler er på ferie eller at en har så mye å gjøre. Dersom er livselskap må betale morarenter, så trekkes morarentene fra avkastningen til livselskapets øvrige fripoliseeiere. Det er ikke livselskapet som betaler for morarentene. Livselskapene har ingen økonomiske insentiv til å gjøre opp rettidig.

En fripolise må ha som soleklart vilkår at enhver betaling skal skje senest på forfall. Vi anser det som et viktig prinsipp at livselskap ikke gis ”kredittid”. En finansinstitusjon som ikke betaler på forfall, skal straffes hardt.

Dersom frister overstiges skal det betales ”punitive damages” eller strafferenter. Morarenter vil aldri gi den ønskelige preventive effekt. Strafferenten bør være lik en årlig rente for hver påbegynt 15 dagers forsinkelse. Dersom en årlig rente er 6% og oppgjør av kr 900.000 finner

¹ Dette var synlig i kvartalsregnskapene i 2008. Den nye forsikringslovgivningen stiller nye krav til transparens og kundens rett til innsyn. Livselskapene kan tilby flere forskjellige ”kollektivporteføljer”. Dette leder til at kundens innsyn i porteføljen blir sterkt begrenset hvis ikke livselskapet rapporterer de enkelte kollektivporteføljenes balanse og resultat. Kvartalsrapporter fra 3dje kvartal fra Storebrand og Vital gir opplysninger om bokført og verdjustert avkastning samt fordeling av investeringer på aktivaklasser for fripoliser. Sparebank1 Liv og Nordea Liv legger ikke frem relevante tall. Silver offentliggjør ikke kvartalsregnskap.

sted 1-15 dager for sent betales, 54.000 i strafferente. Dersom oppgjøret finner sted 16-31 dager for sent betales 108.000 i strafferente. Minste strafferente pr påbegynt 15 dager bør tilsvare 50% av folketrygdens grunnbeløp G.

Ved en slik struktur, får et livselskap et meget sterkt insentiv til å sørge for at oppgjør for fraflytting finner sted før siste oppgjørsfrist og at eventuelle ”redningsaksjoner” må starte umiddelbart. Mottakende livselskap vil spare mye unødig arbeid og fripoliseeier vil kunne oppleve umiddelbar respons på sin oppsigelse og krav på flytting. En kan faktisk komme i den situasjon at flytting finner sted etter et par dager, fordi avgivende livselskap må sikre at de ikke betaler strafferenter.

Strafferenter skal belastes det avgivende livselskapet som tap på avkastning i selskapsporteføljen, og skal således ikke belastes andre fripoliseiere. Mottakende selskap skal inntektsføre strafferentene som avkastning i den relevante kollektivporteføljen for fripolisen. Fripoliseieren får godskrevet sin andel av kollektivporteføljens samlede avkastning i det nye selskapet fra oppgjørsdagen.

1.7 I lov 10. juni 2005 nr. 44 om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. gjøres følgende endring (i kursiv):

Vårt syn	Forslag fra Departementet
<p>§ 11-9 annet ledd skal lyde:</p> <p>Ved overføring av midler etter utløpet av oppsigelsesfristen skal det svares <i>strafferenter</i> av midlene fra utløpet av oppsigelsesfristen og frem til den dag midlene blir overført. <i>Strafferenten skal for hver påbegynt 15 dagers periode etter oppsigelsesfristen utgjøre det høyeste av årsrenten på folioinnskudd i Norges Bank multiplisert med midlene, og 50% av Folketrygdens grunnbeløp.</i></p>	<p>§ 11-9 annet ledd skal lyde:</p> <p>Ved overføring av midler etter utløpet av oppsigelsesfristen skal det svares avkastning av midlene fra utløpet av oppsigelsesfristen og frem til den dag midlene blir overført. <i>Avkastningen beregnes etter lov 17. desember 1976 om renter ved forsinket betaling m.m.</i></p>
<p>Forslaget fra Finansdepartementet aksepteres.</p>	<p>§ 11-13 annet ledd og nytt tredje ledd skal lyde:</p> <p>Bestemmelsene om risikoovergang og flyttegebyr i § 11-5 første, tredje og fjerde ledd, samt oppgjørsfrist i § 11-6 gjelder tilsvarende.</p> <p><i>Oppsigelsesfrist for fripolise og pensjonskapitalbevis er en måned.</i></p>
<p>Forslaget fra Finansdepartementet aksepteres</p>	<p>§ 11-14 annet ledd og nytt tredje ledd skal lyde:</p>

	<p>Bestemmelsene om risikoovergang og flyttegebyr i § 11-5 første, tredje og fjerde ledd, samt oppgjørsfrist i § 11-6 gjelder tilsvarende.</p> <p><i>Oppsigelsesfrist for fripolise og pensjonskapitalbevis er en måned.</i></p>
--	--

1.8 I forskrift 5. mai 1995 nr 581 om opplysningsplikt for avtaler om livsforsikring gjøres følgende endringer:

Vårt syn	Forslag fra Departementet
<p>Ny § 6 skal lyde:</p> <p>§ 6 Særlig om fripoliser og pensjonskapitalbevis med kontraktsfaste ytelser.</p> <p>Ved utstedelse av fripolise og pensjonskapitalbevis skal selskapet skriftlig og på en klar og tydelig måte opplyse kunden om retten til å flytte kontrakten til annen institusjon.</p> <p>Institusjonen skal på sin hjemmeside opplyse om sin gjeldende pristariff, sin gjeldende kapitalforvaltningsstrategi, og sine historiske, månedlige avkastningstall, jfr ”Forskrift om mål for livsforsikringselskaperes kapitalavkastning”.</p> <p>En institusjon skal oppdatere sin historiske avkastning hver måned innen 7 dager etter månedsslutt. Innen 30 dager etter utgangen av et kvartal skal institusjonen fremlegge en fylldig rapport om kvartalets avkastning.</p> <p>Kredittilsynet kan gi utfyllende regler til denne paragraf.</p> <p>Gjeldende § 6 blir ny § 7 mv.</p>	<p>Ny § 6 skal lyde:</p> <p>§ 6 Særlig om fripoliser og pensjonskapitalbevis med kontraktsfaste ytelser</p> <p>Ved utstedelse av fripolise og pensjonskapitalbevis skal selskapet skriftlig og på en klar og tydelig måte opplyse kunden om retten til å flytte kontrakten til annen institusjon. Det skal også opplyses skriftlig om den prosentandel selskapet betinger seg for forvaltning av fripolisen eller pensjonskapitalbeviset samt om eventuelle fordelingsnøkler, jf. forsikringsloven § 9-12 tredje ledd annet punktum.</p> <p>Kredittilsynet kan gi utfyllende regler om informasjonsplikt iht. første ledd og om hvordan denne informasjonen skal gis</p> <p>Gjeldende § 6 blir ny § 7 mv.</p>

1.9 I forskrift 26. mai 1995 nr. 583 om kontoføring og kontoutskrift i livs- og pensjonsforsikring gjøres følgende endringer:

Vårt syn	Forslag fra Departementet
<p>§ 9. Frist for utsendelse av kontoutskrift</p> <p>Frist for utsendelse av kontoutskrift for det enkelte regnskapsår er <i>1. februar</i> etterfølgende år.</p>	<p>§ 5 nytt siste ledd skal lyde:</p> <p>For fripoliser og pensjonskapitalbevis skal det, skriftlig opplyses om kronebeløpet på den andelen av overskudd på avkastningsresultatet som har gått til selskapet. Videre skal det opplyses om kroneverdien av det overskuddet selskapet ville ha fått dersom avkastningsresultat hadde vært hhv. 3,4 og 5 prosent. Kredittilsynet kan gi utfyllende regler om hvordan informasjonen i de foregående punktum i dette ledd skal gis.</p>

Vennlig hilsen

Christian Fotland

Administrerende direktør

christian.fotland@gabler.no